

Apare in 1/13 a fie-carei lune. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

VIATI'A JERTFITA.

Novela istorica originala

de

V. R. BUTICESCU.

(Premiata cu unu cotoru de auru batutu, cu petrii nestimate si proveđiutu cu pēna de auru.)

(Fine.)

Intr'acēst'a Jenache erá prinsu, si stateá inaintea lui Mehmet beulu.

— M'ai tradatu ghiauru necredintiosu! sbierá Mehmet cá unu leu.

— Asiá e gloriosule beiu, te-amu tradatu! dișe greculu.

Mehmet beulu sari asupr'a lui, î-lu prinsē cu mânile, si-lu scuturà cu furie.

— Poternice beiu, — eu amu leacu de mórte, si leacu de viētia — borborosi greculu in mânile lui.

Mehmet flu lasà din mâni si se retrase. Nu poteá vorbi de mánie.

— Beiule, tu esti in gur'a mortii; dar' eu potu se te scapu. O vorba, si esti scapatu, unu secretu care platesce o viētia. Asculta secretulu acest'a si-mi dă viēti'a pentru elu.

Mehmet privi in ochii lui tiēnta.

— A! 'ti-temi viēti'a misielule!

— Mi-o temu beiule; dar' sórtea nóstra e se morimu deodata. Scapa-mi viēti'a beiule, si eu o voiu scapà pe a t'a. Mai avemu diece minute, dar' numai diece.

Mehmet nu se temea, dupa pregatirile ce facuse; dar' erá curiosu.

— Spune!

— In acestu ciasu se deschidu temnitiele t'ale, si intr'altu ciasu Blagu boieriulu ajunge pe pamentu românescu.

Mehmet sēnti cá-i trece prin totu trupulu unu fiuru rece.

— Cine deschide temnitiele mele? întrebà cu mirare.

— Ali beiu!

— Mintiesci ghiaurule!

— Déca spanu adeverulu, me iérta; déca mintiescu me trage in tiēpa!

Mehmet sari cá unu smintitu, strigà in dreapt'a, strigà in stēng'a si alarmà curtea de nou.

* * *

Boieriulu Blagu zaceá lungitu pe unu patu de scânduri, si cugetá. Nóptea robiloru e lunga, dar' somnulu puçinu.

Odata audí mișcare.

Usi'a temnitiei se deschisē, si intrà unu barbatu tiēnendu in mâna o lampa mica.

Blagu se scolà si privi spre elu.

Celu venitu se apropià de elu, si-i dișe încetu:

— Scóla boeriule si mergi!

Blagu nu se incredeá.

— Cine esti tu. Ispita ori visu? întrebà.

— Eu sum Ali beiu! respunsē. Scóla si mergi. Boerés'a te ascēpta cu o luntre in malulu Dunarii. Luntrasiulu e omulu meu, si eu vréu se scapi.

Blagu se scolà si esí pâna-'n usia. Nu se 'ncredeá.

Si bagà de séma, cà unde stateáu pândasii diu'a si aóptea, dormiá veghiatoriulu cá unu mortu. Lânga elu impregiuru nu erá nici unu sufletu de omu. Tóte taceáu, tóte dormiáu.

Blagu porní. Ali remase indereptu.

Ali beiu deschisè us'ia temnitiei larga si o lasà asiá. Apoi apropiindu-se de paditoriu scóse unu iataganu si i-lu strapunsè in peptu. Paditòriulu n'a mişcatu odata. Dormiá dusu. Ali erá omu precautu. Se ingrigisè cá se dórma bine.

Apoi esf din temnitia si dadù la strada.

Intr'unu unghiu i-lu asceptá unu arabu care tienea unu calu de frâu. Ali se ureá pe calu si porní.

Dar' cându esia din cetate, façia cu elu alergá o patrola de soldati. Patrol'a se oprí inaintea lui, si unulu din soldati i tiènù unu pistolu in peptu.

— Stài! strigà soldatulu.

Pe zidurile cetatii se audí unu tunu, semnalu de periclu. Zidurile resunáu cumplitu, si beifului Ali i trecù o ghiçtia prin ânima.

— Josu pistolulu, câne neghiobu! strigà Ali cu unu aeru de stâpênu.

Dar' ostasiulu facù semnu, si tovarasii se aruncara pe elu.

— Eu Ali!... strigà beifulu.

— Tu Ali — tu ne trebuesci! strigà ostasiulu, si luându-lu de pe calu ilu legara buzdugu.

De pe ziduri bubuiáu tunurile. In tóte partile se faceá lumina, si pe strade alergáu ostasi cu armele în mâni

„La malu, la malu!“ — se audiá strigate de alarma si ostasii se indreptara pe stradele ce duceau la Dunare.

Èr' colo — pe o terasa inalta, Mehmet beiu urlá cá unu tigrú: — „la malu, la malu! averea mea pe capulu lui Blagu!“

* * *

Boerés'a Irin'a si Sand'a se legânáu cu luntrea pe valurile Dunarii.

Irin'a erá culcata in luntre. Sand'a siedeá plecata si o grigiá. Sand'a i vorbiá vorbe de mângare si de imbarbatare. Irin'a o ascultà si taceá. Atâtu de multu slabisè ce'a ce se credeá atâtu de tare.

Sand'a sêmtí cá luntrea nu se mai légana. Priví in susu, si vediù cà stáu la tiermu cu luntrea oprita.

— Ce-i? întrebà Sand'a de luntrasiu.

Luntrasiulu facù semnu se taca, si aretà cu mân'a la malu.

Sand'a priví intr'acolo, si vediù pe malu unu barbatu robustu, acoperitu cu o manta lunga.

Elu se apropià de ei, si sarí in luntre.

Luntrea se clatinà. Irin'a deschisè ochii, si vediù pe Blagu.

Irin'a tièpà cá si strapunsa cu unu cutitu, si sarí in petióre. Póte cà nici nu trupulu, sufletulu a saritu numai.

— Blagu!... eschiamà incetu, si-si incopcià mâ-nile de grumazii lui.

— Irino! disè Blagu tremurându, si o strinse 'n braçie.

Sand'a i facù semnu, si Blagu o precepù. Irin'a erá bolnava, caletóre intr'alta lume.

Blagu o puse pe ascernutu, si se asiedià lângă ea.

Luntrea porní. Dar' in acelu momentu se audí tunulu de pe ziduri, — apoi se adunara sentinele, patrole, si ostasii si incepura a puşcă dupa luntre.

Blagu statea plecatu pe Irin'a. Ce-i mai pasá lui acum'a de mórte.

— Ah Blagu! suspinà Irin'a. Esci liberu, esci alu meu. Déca a fi se moriu, se scfi cá moriu fericita!

Dar' Blagu nu disè nimica. Erá culcatu cu capulu pe peptulu ei, si taceá.

Luntrasiulu mâná bine, luntrea lunecá cá pescele.

A ajunsu midiloculu Dunarii, au ajunsu mai de parte, au ajunsu malulu.

Elu nu cautá la turci. Elu nu cautá la calatori, — elu mêná, ast'a-i erá detori'a.

Cându a ajunsu la malulu românescu a statu în locu, si-a stersu fruntea de sudori, si si-a priponitu luntrea apoi a privitu indereptu.

In luntre erá culcata Irin'a, si lângă ea, pe peptulu ei, erá culcatu Blagu.

— Boeriule! strigà luntrasiulu.

Dar' boeriulu Blagu taceá. Taceá elu si taceá ea.

Luntrasiulu se apropià de ei. — — Eráu morti.

Façia li erá alba, peptulu li erá rosiiu de sânge.

Au scapatu din prinsóre, amêndoi; dar' armele turciloru i-au ajunsu.

Si au moritu amêndoi, — elu de arma, ea de bucurie.

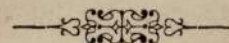
Blagu erá impuşcatu in pieptu. Sângele i curgeá pe sênulu ei.

Dóue vietí jertfe. — Elu a jertfítu pe altariulu patriei, ea a jertfítu pe altariulu credintiei si a dragostei.

I-au scosu pe malu, i-au ingropatu unulu lângă altulu, in pamentulu tierii.

Intr'alta di demaneti'a aruncara turcii dóue cadrave in Dunare, — dóue cadavre fara capu. Eráu Jenache si Ali beiu.

Capurile loru eráu împlântate in pari, trupurile le-au aruncatu apa pe malu, si le-au mâncatu corbii.

VAGABUNDULU.

— Novela originala. —

de

EMILIA LUNGU.

Numai titlulu jupânului Navrea se schimbase, elu totu celu vechiu erá — cu tóte că acum nu mai tânguá cu peru si lâna, nici că mai cutrierá satele dupa faguri si voscina. — Muacise destulu si ia grele chipuri, pân' agonisi asta mosióra, pe a cărei holde mergeá cându se véda sporiulu lucrului, cându éra-si se mai stea la vorba cu lucratorii căci omu erá si elu, sumeti'a baniloru inca nu-i inadusise placerea unei glume séu rísu voiosu. Nu arare-ori se întemplá că rescrucindu hotarele, elu însu-si oprea drumetii întrebându-i: de satulu vecinu, ori de mai traesce nenea Radu si iap'a ce-i crepase asta iarna?"

De multe ori in aste preumblari dându de vre-unu cunoscutu, î-lu napadeáu lacrimi de bucurie cre-diendu-se éra-si între prietenii si tovarasii cu care odinóra glumea inchinandu o ploscutia cu vinu, séu sfatuiau la olalta greumintele muncii lor.

Ast'feliu si in faptulul acestei dile facuse unu mare ocolu holdeloru sale. Aerulu si mersulu î-lu inviosiará asiá, încátu ar' fi totu mersu, de nu i-se iveá óre-cum censatiunea fómiei.

Trecuse de amédi candu sosi a casa. — Du'a soçi'a cu sprincene contrase i da se intieléga, că unui stâpênu de mosii boeresci nu se stá a umblá pedestru, nici a asudá cá unu mojicu.

Navrea nu se superá de sermónele ei, ba ríse vrêndu a-o trage si pe ea in fericirea lui sufletésca. Ea inse nu slabi cu: „ce se cade si ce nu se cade“ — apoi ast'a i strică încátu-v'a tien'a prândiului, si nu de alta — ci pentru ca elu despretiuiá formele intocmai cá trandavi'a ascunsa sub ele.

Erá sanatosu omulu, aveá voie buna, petióre sprintene — la ce se nu se fie desfatatu dupa placulu seu?

Luându ciubuculu din mân'a ficei nu-o desmierdá cá alta-data, ci esí dreptu in gradina, sub umbr'a recorósa a alunisiului. Intinsu de-alungulu scaunului prívise vênetiulu fumu, pân' adormí in unulu din acele somnuri, in cari nici visulu nici realitatea nu au actiune.

„Trasese o lechitia de somnu, cându unu „halo“ resunatoriu î-lu puse oblu pre talpi.

Nici tufisiulu, nici frundi'a nu mişcă, grierulu inca amutise — dar' róta nu diari nimicu. Si Navrea erá trézu... trézu cá vulturulu.

Pricepu dara, că din afara strigase cinev'a. Pentru asta mâcaí din capu; isprav'a nu-i placú. Deci gândí, cine poteá fi nimerniculu care calca porunc'a, ce oprise aspru asta potere îngusta?

S'ar' fi frementatu reu cu gândulu, de nu se repetá acelu „halo“ insoçitu de cuvintele: „dar' a duhuriloru e acestu locasiu, de nu se ivesce nici chiar' o cióra intrupata!?"

Atât'a lipsise spre a scóte pe Dlu Navrea din cumpetu.

Rosiu si cu mânilé in sioldu, ajunsé la gardu gâ-faindu: „bre! bre! mai mereu din gura, nu cumv'a credi că aici e hangiu de trasu in gazda? — Domaulu e incolo, te...“

Caleretiulu î-si întorse faci'a si erá la timpu căci Navrea vrú se mai indruge cev'a — si nu prea alesu.

— Ah; asiá totusi nu e pustiu aici? esclama strainulu inveselitu, salutandu cu biciusc'a la palaria. — Dóra am inca noroculu a vorbi insusi stâpânului acestei gradini frumósa?

„Sum eu... da eu!“ fú respunsulu.

— Atunci ve complimentezu! In o suta de mosii mari, nu se gasescu atâti'a arbori esemplari cá aici. — Dar' pardonu! se póte că v'am conturbatu in cev'a? adause strainulu rugatoriu. Usi'a... numai usi'a e întréga vin'a...

Navrea priví calulu ce î-si rodeá zabrelele, apoi díse: usi'a e de regula incuiata; cararea pe care stai inca e oprita — ba spre a nu o mai calcá nime, la amendoue partile e taiata cu siantiu adéncu!...“

— Se póte, dar' Pui le-a trecutu cá in jocu, cu tóte că bietulu animalu de cinci minute schiopéza — observá strainulu.

„Pecatu se fie vatematu! díse Navrea caldurosu.“ Dar' ingadue puçinu se-ti trimitu argatulu — apoi fi salutatu cá óspele meu!“

— Ve multiemescu. Amu luatú o distantia considerabila in asta caldura — respunsé strainulu stergandu-si fruntea. Atunci sarindu josu isi conduse calulu pâna in curte, apucându indata a cautá copit'a vatemata.

„Cum e?“ întrebá Navrea.

— Reu! nu potú calari astadi...

„Bravo! strigá stâpênu voiosu. Noi o se petrecemu cu d.-t'a, — ér' d.-ta o se admirí arborii mei dupa placu...“

— Domnule! díse strainulu atinsu — sunteti atátu de afabilu încátu credu a nu ve superá, presentandu-me. Sum Stírcea... boeriu Stírcea.

„Ér' eu Navrea... Navrea, alt'a nimicu“ — rosti elu asiá simplu, încátu Stírcea se prinsé rusínatu.

Elu care cunosceá multele fudulii omenesci, presupuse in proprietariulu intinsei mosii, radacin'a cutareii protipendie incarnate — de aceea aminti boeri'a s'a.

Navrea nu-i observase fugind'a plectisiéla, si staruí cu pofitirea in casa — cu tóte că boeriu Zorea 'si vedeá de animalu.

„Va grígí argatulu“ — díse Navrea cându junele omu incepu a curatí copit'a vatemata.

— Argatul e mâna platita, ea nici-cându nu gîgesce că mân'a stăpînului!

Acestu respunsu uimí pe Navrea, că-ci pre lînga tiênut'a barbatésca — boeriulu din crescetu pana la calcâiu erá, de nu elegantu, dar' fôrte curatu imbracatu.

„Esci ostasiu?“ intrebà Navrea.

— Ofiçieru afara de serviciu . . .

Si Jorgu alu meu e ofiçieru 'lu cunosci?

— Nu amu onórea. De trei ani suntu inactivu.

„Eh! Jorgului meu abiá a datu mustéti'a in ostasia. I-ar' fi o buna povétia sufulcarea d.-tale la lucru . . .“

— Si fara povetie se dedà omulu, déca î-lu trage interesulu, 'si tiêne animale cum se cade . . .

Navrea redicà din umeri. Scie elu socotile ce plătise pentru fiulu seu. Nici o mirare că apostrofá cãm jîgnitu: „Jorgu are cai pe alesu.“

— Credu! inse nici unulu că acest'a . . .

„Eh ba, e paripu hârtióg'a d.-tale?“

— Nu! dar' e de-o rassa ce indesiertu ai cautá prin hergheliele tieiei. Eu cunosc eu esemplarele mai renumite, Pui î-i intrece . . .

Navrea hohotí: „nu cumv'a sci dícal'a romanului?“

— Totu tiganu-si lauda calulu, e acést'a? intrebà boeriulu totu pe acelu tonu glumeti. La Pui nu e aplicabilu, principele Bogorides voiá se-lu aiba . . .

„Si câtu ar' constá de pilda?“

— O miia de galbini . . .

„Haru sfintiloru! Jorgu înca nu e atátu de risipitoriu“ — oftá fericitulu tata din baer'a animei.

— Pui e alu meu si e de vëndutu — nu inse la acei ce sciu numai parad'a cu cai. Intr'o herghelia 'ar' fi capitalu cu mari procente — adause boeriulu cu pricepere.

Asta vorba î-lu apropia de simpatí'a lui Navrea mai repede că ori ce alte recomandari. Ingrigirea pentru acestu calu scumpu placù fostulu negociatoriu, mai vèrtosu căci fiulu seu in treburi de bani, erá sburdatu si fàra consciintia.

Impresiunea momentana se potentià din ce in ce asiá cã î-lu presentá nevetei sale aprópe că pe unu prietenu vechiu si probatu.

Nu asiá inse î-lu primí d.-n'a Navrea.

Ce-i dreptu î-si lasasé cusetur'a, ba se redicase dupa sofa — mâcai cu capulu, murmurându nisce frase. Fu rece de totu asta femeie, ce altcumu erá económa sdravena, si ospitala că nici un'a din nevetele mosieriloru din giuru.

Cu tacerea ei si vorbaretiulu Navrea o gatà, de nu intrá prin usi'a din dosu o fiintia tinera cu unu baetiulu de mâna.

„Bine că esci aici tatucule! esclamà ea alergîndu spre Navrea. Te credeamu înca dormindu, si avému frica că-ci fortun'a se apropie cu durduitu.“

— Esci o copila cá o blaga! — dîse elu mîngaindu-i obrazii. Inse de asta óra m'a desceptatu altu cine. Vino Luxa, e óspele nostru: boeriulu Stîrcea.

Ea nu-lu observase, dar' acumu inrument pâna sub sisca

Elu i facù o inchinare, ce-i intinse mân'a ér' miculu baetiulu vrù alu sarutá, că-ci scapase pe tatuculu de . . . guturâiu.

Nu erá târdiu, dar' boeriulu se retrase in odai'a s'a. Afara se resfrasera norii; pre ceriu ici colea schinteiâu stele, cá nadejdi in suflete omenesci.

La mésa erá înca d.-n'a si d.-nulu Navrea, amên-doí in unu micu schimbu de vorbe.

Ea fâr' a-si poteá dá séma de intiparirea ce-i lasase Stîrcea — elu entusiasmatu de cunoscinti'a lui. — Ea cainduse că î-lu adapostise — elu fericitu ca aflase ântâiulu barbatu dupa placu.

„Are sciintia! n'ai auditu cumu propuse a canalisá valea, care la ori ce plóie imprimejdiaza rodulu fênatiloru?“ — intrebà Navrea.

— Dar' a si rîsu cându pomení pe Ddieu . . .

„Firesce! credintia n'are cá noi betrâanii. Vorb'a lui e: ajutate singuru, si Ddieu î-ti ajuta. Altcumu in ideie noue, e practiculu cum nu mai gasesci la flâcâii vécului nostru.“

— Se nu fie numai pré practiculu . . .

„Cum intielegi ast'a?“

— Asiá, se prea sfiesce a spune de ale s'ale . . .

„De! ciudate sunteti voi femeile — îngânà elu. Ardeti déca cinev'a nu ve descopere cãte masele pórtá in falca. — Ên' spune, iubesci tu a povesti din acele vremuri, cându socotému banutiulu mai multu cá astadi galbenulu?“

Ea se scolà murmurându: la ce ar' folosí spovedindu-me fiesce cui? — Destulu că óspele teu e din soiu reu; s'a vèritu anume la noi. — Tiêne minte! si fi cu ochii deschisi. Déca elu nu e unu pungasiu de rendu, atunci numai cu mari jertfe o se scapi . . .

„Pungasiu — repetà Navrea — pungasiu cu calu de-o miie de galbeni?“

— E póte furatu . . .

„Dar' boeri'a?“

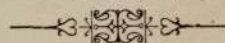
— E mintiunósa . . .

Elu o mesurà de susu pâna josu. Betrânisera la olalta fâr' se fie scosu sudalma din gura, necum se oséndésca pe unu nevinovatu, de unde dar' veniuulu si neincrederea de acum?

„Ce va fi avêndu ea contr'a lui Stîrcea? gândí elu si dupa acea-i poftí visuri curate.“

Apoi cá isbitu de-o inspiratiune î-si puse degetulu la capu, murmurându: „eh! nu-i va fi sarutatu mânilé că coconasiulu nepotu a boeriului Petrea.“

(Va urmá.)

FUMATORIULU NEPASATORIU.

ORTOGRAFIA ROMANA CU LITERE LATINE intre 1847—1860.

Studiu filologicu-literariu

de
Dr. GREGORIU SILASI.

(Inchiarea studiului: Renscerea l. române in vorbire si scriere.)
(Urmare din nr. 1.)

Pre candu literatii rom. estmodu se sbuciumá in neunire cu respectu la scrierea limbei rom. cu caractrele strabune, si pre candu pre unii prejudetie invehite si fora temeiu, pre altii alte consideratiuni i re-tieneá de la introducerea generale a acelor caractre in scrierea romána: venira guberniele muntenianu si moldovianu, éra pre urm'a acestoru si regimele austriacu, si silira pre Romani se se contieléga odata si se stabilésca macaru fundamentele ortografiei latino-romanes-ci. In adeveru curiosu lucru, cá precumu inainte cu vre dóue secle si diumetate guvernele principiloru Vas. Lupu alu Moldovei, Mateiu Basarabu alu Munteniei si Georgiu Rákoczi alu Ardélului ocaasiunara scótorea si eliminarea limbei slavóne din usulu vietiei publice si basericesci a Romaniloru, asiá acumu la cestiunea scrierei limbei rom. cu literele stramosiesci éراسi guberniele civili cautara se iee initiativ'a spre a dirime si ciuntá odata lucrulu si spre a-lu decide intr'o parte. Románii de adi paru a semená si in acelu punctu cu strabunii loru Románii cei vechi, cá in afaceri si giurstári grele au lipsa de dictatura. . . .

Mai antáiu guvernulu bucarescianu convocá in 1858 la Bucuresci o comisiune profesoralé, care se statorésca ortografi'a rom. cu litere. Asta comisiune adoptá urmatóri'a sistema, aprobata de efor'a scóleloru prin diurnalulu de 23 octobre 1858. ¹⁾

Pre *a* chiart., standu la fine si fiindu intonatu, se pune accentulu greu, pr. erá=erá, inse umbra=umbr'a. Prim'a vocale oscura se scrie cu liter'a lat., dela care este derivata, adeca cu *a* séu *e* provediute cu semnu scurtárii, déca n'are tonulu, la din contra cu cercuflesulu, pr. ară, numéru, láudă, vérsu. A dóu'a vocale oscura séu nasale se scrie de ordinariu cu *i*, dara si cu *a*, *e* urmate de *n*, *m*, candu apoi se insémna totu cu sem-nulu scurtárii au cu cercuflesulu, dupa cum are au n'are pr. inceptu, rîpă, cântândü, ceréndü. Sunetele *e* si *o* diftongite se scriu cu *é*, *ó*, esceptiunandu-se numele fem. in *e*, candu se determina prin articlulu *a*, si verbele de coj. II. si III in perfectulu indicativu, pr. céra, mórte, cartea, tăceà. *I* si *u* semisune se provedu cu semnele usitate si in scrierea, cu literele cirilice, pr. domnă, faci.

Referitoriu la consunanti, sunetulu lui *j*, apoi a lui *c*, *g* inainte de *i*, *e* si respective inainte de *a*, *o*, *u* si consune se fipsédia cá in ortografi'a etimologica, pr. jocu,

cine, cerere, gimnasiü, gerü, ochiü, unghiă, capü, coptü, curte, credü, gură, globü. Consunele *d*, *s*, *t* cá derivate se insémna cu cedila, pr. dícere, șepte, ștergü, țestü; dara derivatulu *s* se scrie fóra cedila in complexulu *sc*, pr. musce, cascî; *z* si *h* se scriu in puține díceri de origine latino-elena, pr. zonă, hamü, chartă. In fine la scrierea numelor proprii străine si in terminii tehnici neromanisati se introduc si literele *k*, *q*, *w*, *x*, *y* pr. Kepler, Quinet, Newton, Xerxes, Young.

Comisiunea din Iasi in 28 martiu 1859 statorî, ¹⁾ cá form'a iutréga primitiva a sunetelor limbei nóstre se represinta prin caractrele pure ale alfabetulu románu; form'a alterata derivata prin acelesi carectre, ci acestea determinandu-se cu semnele scurtu, lungu, ascutitu au greu, cari semne suntu menite se dispara cu tempulu cându se va generalisá scrierea limbei cu caractre románe.

Vocalile, ce represinta sunetulu alteratu in vie unu cuventu, suntu acele, ce se gasescu in o forma óre-care a lui in puritatea lor; deci sunetulu vocalicu alteratu se scrie cu liter'a corespundietórie sunetulu primitivu, punendu-se deasupr'a ei cercuflesulu, déca vocalea are totodata tonulu, la din contra semnu scurtárii, pr. láudândü, locuintiă. Diftongii provenitori din *e*, *o* se scriu *é*, *ó*, pr. acésta, mórtă.

Se scriu *sce*, *sci*, déca provinu din *scu*, altmintrea *ste*, *sti*, pr. cunósce, cunosci, scientiá; dincontra stergu, stréngü. *C*, *g* cá in ortografi'a comisiunei bucaresciene. Consunelor *d*, *s*, *t* li se alterédia sunetulu primitivu inainte de unu *i* scurtu; éra cându se alterédia si inainte de unu *i* plinu, atunci acestu *i* se insémna cu accentulu greu, pr. fragedi, díce, alesi, siédere, cruntî, siugubetiü, di=dî, si=si, tie=tie; *z* se scrie in casurile, unde acestu sunetu nu deriva dela *d*, pr. zamă, zodie. *M* si *n* esercita asupr'a vocaliloru precedenti o potere alteratória, asiá cátu, déca vocalea alterata nu este *i*, apoi mai totdeun'a este *e*, arereori *a*, si mai raru *u*; aste se voru scrie dupa cumu ne va invetiá pronuncia mai generale, pr. in péné, pânsă, mündru. Cá unu pasu spre lapedarea semneloru, pronumele monosilabe potu se se scrie depre acumu fóra dinsele, pr. me, teu, nóe.

In privinti'a duplicareii consunelor, minoritatea compusa din dd. Columbu si Dárzeu se dechiará in contr'a, majoritatea statatória din dd. Alesandrescu, Savescu, Ionescu si Apostoleanu pentru asiá cá cuventele compuse din prepusetiunile, ce esista in limba si finescu cu o consuna cápeta duplicarea, pr. innécă, immultitü, suppune, suffere; éra cele de-sene-statatórie si finindu cu o vocale nu cásuina duplicarea, pr. culegü, aducü. In urma partieli'a *des* pastrédia pre *s* in compositele sale, pr. dessémená, dessiră.

¹⁾ Vedi-o mai pre largu in „Fóia p. minte“ 1859 nru, 33.

¹⁾ Vedi mai pe largu „Fóia p. minte“ 1859 nru 32.

Pre urm'a acestor guberniulu austriacu, facundu nouele straformări politice de la 1860 usulu limbei rom. in afacerile publice indispensabile, esmise pentru regularea ortografiei rom. cu litere lat. trei comisiuni deodata: un'a la Sabiiu, alt'a la Temisiór'a, a trei-a la Cernauti, cu privire la Romanii din respectivele provincie Transilvani'a, Banatul temisianu și Bucovin'a.

Comisiunea sabiiana, compusa din T. Cipariu, Gabr. Munteanu, G. Baritiu, Andr. Muresianu, protopopii Ioane Popasu și Ioane F. Negrutiu, parochii Sav'a Popovicu Barcianu, carele morbosu fiindu lipsi dela adunări, și Ant. Vestemianu, pretorulu Ioane Puscariu și adjunctulu Ioane Germanu Codru, in siese siedintie tienute la 2—7 octobree luà și desbatu lucrulu cu maturitate și cu seriozitatea cuvenita. Enunciatiunile ei suntu: 1)

„Comisiunea nu se semte competente a decide in modu obligatoriu, fia cu privinti'a la defigerea definitiva a unei ortografii cu litere lat., fia la a ori-carei alte părți de gramatica a limbei rom., din cauza mai vertosu, ca membrii conchiemati suntu numai o fractiune a barbatiloru de litere ai natiunei nóstre; totusi membrii comisiunei unulu câte unulu, cá Romani și cá ómeni de litere pretindu pentru sene acelu dreptu, pre care-lu are totu Romanulu și totu omulu, de a studiá limb'a rom. precumu și de a-si manifestá opiniunile sale in privinti'a culturei și inavut'riei acelei-a. Nu se póte presupune, cá cumu inaltulu ministeriu ar avé de scopu, cá dupa ce va culege opiniunile mai multor comisiuni filologice, apoi se-si aróge sie dreptulu, de a decretá și impune Romaniloru óresicare ortografia cu forti'a. Comisiunea si-esprime dorinti'a, cá dupa ce ministeriulu aflà cu cale se conchiame pentru deslegarea unei și aceiasi cestiuini in diverse părți ale monarchiei locuite de Romani diverse comisiuni filologice, operatele acelorasi se se concrédá cercetarei unei societáti literarie, ce ar fi a se formá inadinsu pentru cultivarea limbei rom.; cáci natiunea nóstra este un'a, limb'a ei inea un'a si aceasi. Prin mesur'a gubernamentale, prin care s'a decretatu mai multe comisiuni pentru stabiirea unei ortografii, éra preste acést'a s'au mai intrebatu și respectivele ordinariate, se ingreuna deslegarea problemei, éra nu inainta.“

De et incolo comisiunea delaturà cu unanimitate unu proiectu de ortografia fonetica, 2) tramesu de guvernulu in desbaterea comisiunei, cá pre unulu, care nu respecta progresele limbei, ce le-a facutu acést'a de ani trei sute, de cându se scrie; nesocotesce studiele filologice serióse, facute de ani optdieci, de cându aceasi

1) Vedi mai pe largu „Fóia p. minteš 1860 nr.ii 41—42.

2) Proiectulu de provenintia, cum se pare, bucovinéna pórtá titlulu: Begründung zum „Entwurfe einer erneuerten romanischen Orthographie, și fú combatutu de Cipariu nu numai cu vorb'a, ci și într'o disertatiune scrisa și tiparita in limb'a germ. și lecta in façi'a comisiunei, alu carei titlu e celu mai de susu cu adausulu: „nebst Anmerkungen von einem Romanen.“

se scrie cu litere; ficsédia și óresicumu léga odata pentru totdeun'a fonetic'a limbei rom. cu tóte finele modulatiuni și nuantie ale ei; lovesce deadreptulu in principiulu etimologicu, și se infrunta cu geniulu limbei in modulu celu mai batutoriu la ochi.

In fine comisiunea de singurulu principiu alu unei ortografii și gramatice regulate recunósce principiulu etimologicu, care este pentru ori-ce limba, și atátu mai vertosu pentru a nóstra cea rom., conservatoriulu formelorulu celoru bune, regulatoriulu de anomalie, aducatoriulu la unitate a diférentielorulu fonetice; cu unu cuventu: e unu principiulu de perfectiunarea limbei; dincontra principiulu foneticu e destructivulu, care santiunédia anomaliele limbei, autorisandu formele stricate și provincialismii. Cu tóte acestea comisiunea, considerându giurstarile de adi ale limbei, e aplecata a face órecari concesiuini principiulu foneticu, pana atunci, pana candu cunoscenti'a gramaticei române lucrata pre temeiri solide va câstigá prin ajutoriulu scólelorulu un'a intindere mai mare innatiunea rom., și pana candu o societate filologica rom. va elaborá și publicá unu dietiunariu romanu etimologicu. Estmodu comisiunea sabiana filologica. séu mai bine dísu ortografica, si-incoroná desbaterile și lucràrile, acceptandu ortografi'a cipariana.

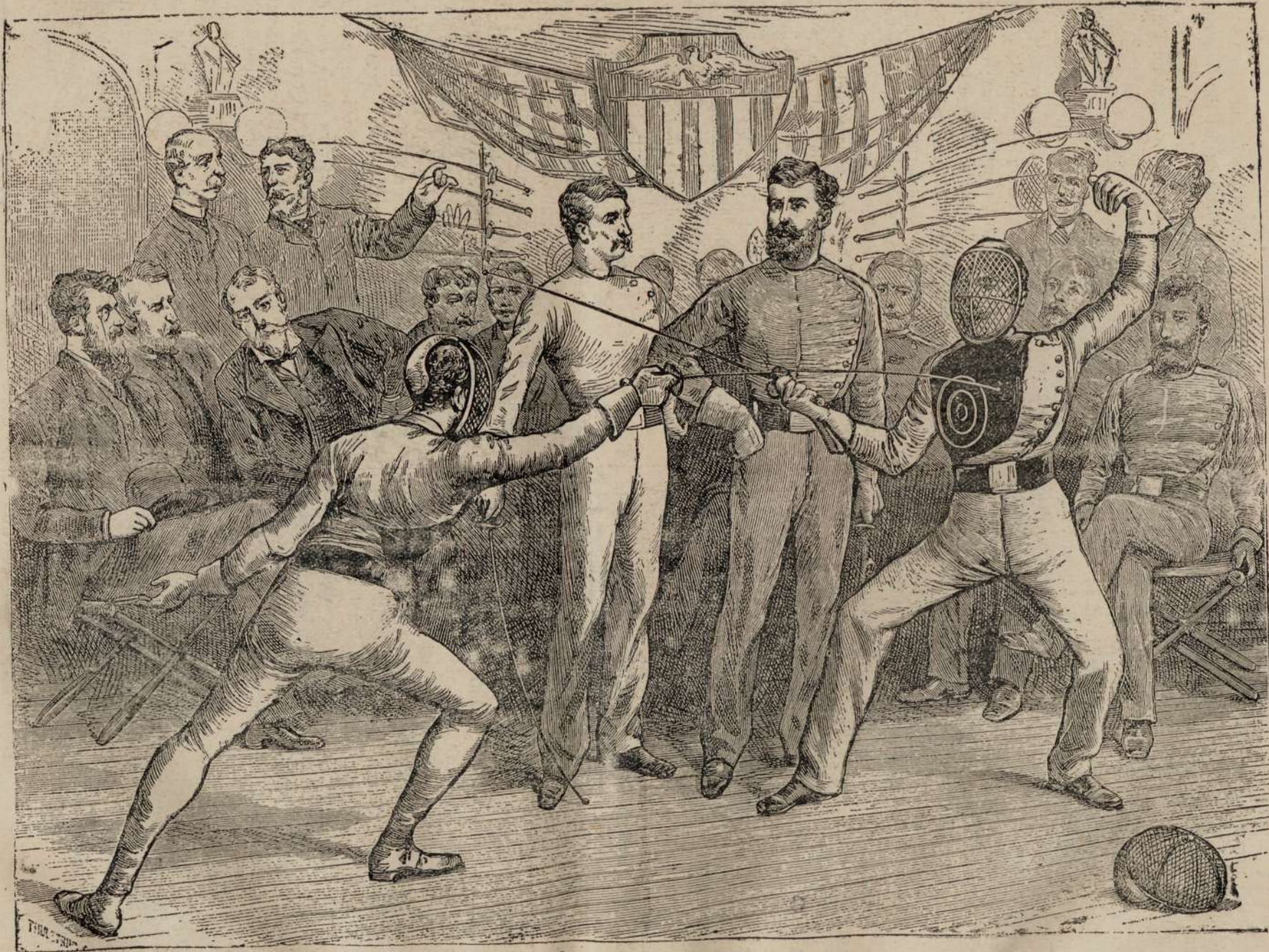
Comisiunea din Timisiór'a inea se puse pre base etimologica, cáu asemene sistemii cipariene. Singuru man'a de bucovineni se incumefasera a se desbiná in acestu respectu de corpulu natiunale, tienendu mortisiu la principiulu foneticu punuilianu. mai susu desfasioratu.

Doi ani mai tardiu ortografi'a cipariana fú propusa de Gabr. Munteanu și „Asociatiunei transilv. pentru literatur'a rom. și cultur'a poporulu rom.“ spre primire și urmare, cu acelu adausu, cá se se oblege moralicesce tóte diurierele rom. a scrie pe venitoriu numai dupa acést'a sistema ortografica; càrtile scolastice, anumitu cele gimnasiali, se se tiparésca dupa acést'asi sistema; toti membrii Asociatiunei se-si dé cuventulu de onóre, cá pre venitoriu nu voru mai scrie dupa alt'a, decátu dupa sistem'a memorata. In urmarea acestei propuneri Asociatiunea adóptà pentru sene operatulu comisiunei filologice din 1860, și pentru apropiarea càtrà scopulu de unitate aflà cu cale a chiamá la conformitate și concordia in acestu obiectu pre toti Romanii. 1)

Estmodu depre la inceputulu anilorulu 60 ai secululu productele literarie, diurnale, și alte tipariture rom. (luandu afóra càrtile liturgice aparu mai fóra esceptiune in mândrulu vestmentu stramosiescu. Literele latine in scrierea rom. si-serbédia triumfulu generale si definitivu; dara de ortografia unitaria erámu, și póte mai suutemu, áuca departe

1) A se vedé actele „Asociatiunei transilv. pentru literat. rom. și cultur'a poporulu rom.“ in a II. adunare gen. ordin. tienuta la Brasiovu in 1862.

IN SCÓL'A DE DEPRINDERE.

Haberka - Macieska

ALBANESU GAT'A LA LUPTA

FESTIVITATILE ROMANE DIN GHERL'A

cu ocaziunea adunării gen. a Asoc. Trans.

Gherl'a 29 Augustu 1885.*)

Sér'a de cunoscintia.

Precum este cunoscutu, „Asociatiunea transilvana pentru literatur'a româna si cultur'a poporului român” i-si tiène adunarea sa generala din estuanu (a 24-a) in dñele de 29 Augustu si urmatórele. Spre acestu scopu inteligenti'a româna din acésta localitate a facutu inca de timpuriu pregatirile necesare pentru a primí óspetii numerosi, ce s'au insinuat din tóte partile Transilvaniei. Inca cu trenulu de Vineri (28 Augustu) deminét'i'a au sositu vre-o câti-v'a participanti, intre care si d-lu Quintescu membru alu Academiei române. La gar'a din Gherl'a s'a prezentatu intregu comitetulu de primire in frunte cu d-lu canonicu Vasile Popu, neobositulu d. Nicolae Fekete-Negruti si o multime mare de publicu din tóte clasele poporatiunei române si neromâne orasieneseci. La intrarea trenulu in gara music'a intoná unu marsiu românescu, óspetii parasira vagónele si fura bineventati de comitetulu de primire. Fie-care óspe primíá unu planu alu orasiului pe care erá insemnata adres'a cuartirului seu. Dupa-ce s'au schimbatu salutarile reciproce si strângerile de mâni fratieseci, tóta mass'a, óspeti, publicu si comitetu insotiti de musica s'a indreptatu spre orasiu, mergându fie-care la cuartirulu designatu. De óre-ce numerulu óspetiloru insemnati erá asiá de mare încátu nu puteáu fi provédiuti cu cuartire numai la casele române, cetatienii neromâni ai orasiului cu afabilitate si-au oferitu si ei casele loru pentru óspeti. Dupa amédi si pana târdiu nóptea, sosira atátu cu trenulu, dar' mai alesu cu trasuri, multi óspeti. Sér'a, strainii si orasienii s'au intr'unitu la o asiá numita „séra de cunoscintia” la cafenéu'a principala. Localitatile, de altcumu spatióse, eráu indeseuite. Dupa salutari si resalutari iatre prietini vechi si noi, s'a încinsu o conversatie fórté animata intre comeneseni. Vedeám aci dela Sibiiu pe vice-presidentulu „Asociatiunii”, d-lu Iacobu Bolog'a, pe secretariu George Baritiu si Dr. D. P. Barciánu, pe cassarulu Eageanu Brote, pe d-lu Quintescu dela Bucuresci, pe d-lu Georgiu Popu dela Basesci, pe Dr. Lucaciú dela Satmaru, d-lu Iuliu Coroianu dela Clusiu si altii din Dev'a, Blasiu, Lapusiu, Desiu Ibasifalau etc. Inteligenti'a româna intréga din Gherl'a cu canoniculu Biltiu in frunte erá de faciá. Tinerulu basistu Isai'a Pop'a din Sibiiu a delectatu publiculu cu dóue cântece multu aplaudate. Târdiu sér'a sosí la intr'unire unu grupu de tineri din Naseudu, cari au fostu primiti in modu cordialu de colegii loru de aici. Mare surprindere se vedeá in faci'a taturor participantiiloru, cându, gatiti spre plecare, birtasiulu nevrându a primí bani pentru cele consumate declarase, cá tóte suntu platite. Unu anonimu, de buna séma dintre ospitali români ai Gherlei, a regulatu afacerea cu birtasiulu, primésca dar' pe calea acést'a multumirile óspetiloru. Societatea asiá erá de incheiata, încátu de-abiá târdiu nóptea se despartise.

*) Cá se nu aducem pre Gherleni in banual'a laudarsiei luám notitiile despre festivitatile acestea dupa cumu le aflamu descise in diariulu „Tribuna.”

Siedinti'a prima.

Astadi Sâmbata erá diu'a hotarita pentru deschiderea adunarii generale: Pentru siedintie s'a destinatu sal'a cea mare din ospetari'a orasiului. Inca inainte órei anuntiate se presentasera in sala mai multi membrii si publicu. O deputatiune alésa din midiloculu adunarii intimpinase pe vice-presidentulu societatii, d-lu Iacobu Bolog'a, care la órele 10 $\frac{1}{2}$ a. m. a deschis siedinti'a. Mai întâiu s'a datu cetire prin secretariu unei adrese a distinsului presidentu alu societatii d-lu Timoteiu Cipariu, care arata cá starea sanetatii nu-i permite a luá parte la adunare. La rostirea numelui Timoteiu Cipariu, tóta adunarea erupse in repetite strigari: „se traiesca!” La cuventulu de deschidere respunsé, beneventandu pre óspeti, protopopulu Gherlei d-lu Andreiu Antonu. — Apoi presidiulu dá cetire mai multoru telegramme de felicitare pentru adunare si anume din Dev'a, Aradu, Biseric'a-alba, dóue din Sibiiu, dintre care unu'a dela Preasfinti'a S'a metropolitulu Mironu Romanulu de urmatoriulu cupriusu: „Salutare celoru adunati pentru cultur'a poporului nostru romanu. Domnedieu se ne apere sant'a causa adeveratu patriotica!” — apoi din Orescie, Alb'a-Iuli'a si Reghinu. Dupa acestea cassarulu a cetitu o lista lunga de membrii ai societatii si a urmatu alegerea comisiunei pentru inscrierea de membrii noi. Dupa o scurta intrerumpere a siedintiei comisiunea raportéda cá a incassatu preste 600 fl. in bani gat'a si 200 fl. in obligatiuni. D-lu profesoru preparandialu V. Gr. Borgovanu din Gherl'a a tiénutu unu frumosu si prea interesantu discursu despre „istori'a pedagogiei la Români”, disertatoriulu a fostu ascultatú din partea adunarii cu viu interesu si in fine multu aplaudatu. La órele 1 d. a. s'a incheiatu siedinti'a. Cá reprezentanti ai comitetului supremu au luatú parte la siedintie baronulu Dioszegi, protonotariulu comitateus, ér' din partea orasiului doi magistrati.

Banchetulu.

In sal'a redutei orasiului se tiénú in onórea dílei unu banchetu, la care au luatú parte 105 persóne, intre cari toti onoratorii. Arangiamentulu banchetulu merita tóta laud'a si a facutu onóre arangiatoriloru. In fruntea meseloru erá asediatu unu orologiu mare cu musica (cântá trei piese romanesci) si tabloulu orologiuului representa luarea Grivitiei. In esceptiune cu alte banchete la ast'felu de ocaziune trebuie se constatamu, cá mâncarile servite au fostu fórté bine gátite si toaste puçine. Numai dóue toaste oficiale s'au tiénute: unulu rostítu de presidiulu Asociatiunii pentru Maiestatea Sa Monarchulu si altulu rostítu de presidentulu comitetului festivu, domaulu canonicu Vasilie Popu, pentru comitetulu Asociatiunii. Toastulu pentru Imperatulu s'a ascultatú in petióre precum si innulu imperatescu esecutatú de musica in urm'a toastului. Inainte de redicarea mesei d-lu Bolog'a a multumitu baronului Dioszegi si celoru doi senatori orasieneseci pentru ajutoriulu ce ni-lu dáu la sevêrsirea lucrariilor societatii; unulu dintre senatori s'a sêmtítu datoriu a ridicá in cuvinte alese unu toastu pentru cultura in generalu.

Concertulu.

Pentru 8 óre sér'a se anuntia totu in sal'a redutei unu concertu. Concertele au devenitu obligate pentru adunarile ambulante ale Asociatiunii, semnu cá music'a se cultivá de o vreme încóce in tóte partile unde locuescu Români. Inca inainte de începerea concertului

sal'a cea mare se umpluse ast'feliu de publicu, încâtu ne inchipuim înainte siróiele de sudori, ce aveáu se curga cá jertfa pentru placerile muziceí. Bancile prime le ocupara multe familii distinsse neromâne din Gherla. Concertulu a fostu executatu de diletanți si diletante si aprópe intrég'a sarcina a seriei a cadiutu pe d.-siórele An'a si Mari'a C. Popu. Aceste dóue dame au fostu admirate pentru zelulu si abnegatiunea, cu care au executatu partea cea mai mare din numerii programului. D.-siór'a An'a C. Popu ne-a delectatu prin vócea prea frumoása, cu care a cântatu dóue romantie, un'a de Flechtenmacher si alt'a de Caradia, melodiosulu „il bacio“ si unu vals de R. Planquette. Totu d.-siór'a An'a C. Popu ne-a aretatu desteritatea s'a pe violina, executându unele parti din oper'a „Ernani.“ D.-siór'a Mari'a C. Popu a executatu pe piano o fantasie nocturna „alla stella“ si carnavalulu de Bucuresci. D.-siórele surori au executatu si unu duo (violina si piano), „marsiu triumfal.“ Dupa fie-care numeru publiculu a eruptu in frenetice aplause si a silitu — in modu fórté negalantu — pe concertantele neobosite a repetá inca unele din piesa. La acestu concertu a concursu si d-lu Isai'a Pop'a din Sibiu cu cânteculu de jertfa a lui Beethoven, „Noru de vijelie de Humpel si „Ciobanulu“ de Dim'a. D-lu Pop'a a fostu distinsu prin aplause si prin — unu buchetu. D-r'a Valeri'a Pavelea, in costumu nationalu a declamatu cu multa verva poesi'a lui Vulcanu „copil'a româna“ si d-lu George Simu a rostitu cu pricepere si bunu accentu poesi'a lui Muresianu „Eremitulu din Carpati.“ Ambii declamanti au fostu multu aplaudati.

30. Augustu n. Astadi, Domineca, o parte din ópeti a fostu invitati la serbarea sfintirii caselor d-lui N. F. Negrutiu. D-lu Negrutiu si-a ziditu in piati'a Gherlei unu rëndu de case frumoése si fiindu aceste ispravite, inainte de ale locui dupa unu bunu si vechiu obicei romanescu trebuiau sfintite. Actulu sfintirii l'a sevêrsitu rev. domni St. Biltiu si Vas. Popu canonici si Lazaru Huz'a protonotariu consist. Pe frontispiciulu casei se vede o emblema care representa scen'a din legend'a fundarei Romei: lupóic'a cu Romulu si Remus. Dupa terminarea acestui actu, la care a participatu unu numeru mare de invitati, membrii Asociatiunii au trecut in sal'a siedintieloru pentru a-i continuá lucrările.

Siedint'ia a dóua si ultim'a.

Pe la 10 óre a. m. s'a deschisu siedint'ia; sal'a erá indeseuita de membrii si de publicu. Dupa autenticarea protocolulu de ieri s'a datu cetire unoru telegrame, ce au mai sositu la adresa societatii in decursulu dilei de ieri, nume dela Brasiovu, Zilâu, Sighisórá, Timisórá si Alb'a-Iuli'a. Toate contineáu urári si felicitari intru ajungerea scopurilor Asociatiunii. Români diu Alb'a-Iuli'a prin telegrama au invitatu adunarea pentru anulu urmatoriu la Alb'a-Iuli'a.

Adunarea intrá apoi in meritulu discusiunilor. Diu raportulu comitetulu se vede, cá acest'a a tiênutu in decursulu anulu 20 siedintie, a datu ajútóre de câte 100 fl. la scóele populare confesionale din Simleu, Siomcut'a, Beclénu, Lapusiulu ungurescu si Câmpeni. Obiectulu, care a consumatu intrég'a activitate a comitetulu a fostu scól'a superióra de fetitie, ce o infintieza societatea la Sibiu. Planulu de zidire a acestei scóle aprobatu de adunarea din Orestie s'a aretatu in urm'a unoru nóue studii cá prea costisitoriu, cá spatiulu ziditu nu stá in buna proportie cu spatiulu

folositu si cá n'ar' corespunde intru tóte cerintieloru pedagogice si igienice. In urm'a acestoru constatari comitetulu a deschisu unu concursu pentru elaborarea unui nouu planu de zidire. La concursu s'au prezentatu 9 planuri, dintre cari inse nu s'a potutu acceptá nici unulu. Ast'feliu s'a pusu la cale noue pertractari cu architecti si s'a acceptatu in urma unu planu alu architectulu Maetz din Clusiu cu sum'a de zidire de 59,700 fl. Edificiulu scóalei, ziditu dupa acestu planu, astadi este pusu sub coperisiu si comitetulu spera, cá la anulu va puté raportá „cá a sositu diu'a multu dorita de tóta suflarea romanéscá, de-a vedé inceputa si instructiunea in scól'a superióra de fetitia a Asociatiunii.“ Comitetulu ascerne in legatura cu aceste statulu de organizare si planulu de invetiamentu alu scóalei.

Lasamentulu lui Avramu Iancu si a lui Ioanu Titie nu s'a potutu inca regulá pe deplinu din cauza cá lipsescu raporturile finale ale advocatiloru plenipotentianti; mosi'a reposatulu Avramu Iancu este arêndata cu 100 fl. anuali in favorulu fonduriloru Asociatiunii.

Starea averii Asociatiunii este cu sfêrsítulu anulu 1884 de 109,574 fl. 84 cr.; ea a crescutu fačia cu anulu 1883 cu preste 9000 fl. In anulu 1884 venitele Asociatiunii au fostu 8,740 fl. 99 cr., dintre cari 2,382 fl. 33 cr. contribuii dela membrii; din acestu venitu s'a împartitu 2,096 fl. 66 cr. cá stipendii si ajútóre, 911 fl. 99 cr. pentru fói'a „Transilvani'a“ si 160 fl. pentru biblioteca. Pentru anulu 1886 se proiectéza in contulu ajútóreloru si stipendiiloru 1,436 fl. 66 cr. pentru fói'a „Transilvani'a“ 1,100 fl. si pentru biblioteca 260 fl. Cu finea anulu 1884 societatea aveá 555 membrii. Biblioteca constá din 1889 opuri in 5620 volume; sporiulu este 28 opuri in 115 volume. Organulu Asociatiunii „Transilvani'a“, redactatu de secretariulu primu George Baritiu s'a trimisu gratuitu membriloru. Filialele societatii inca au desvoltatu in partea cea mai mare o activitate imbucuratóre; se amintescu in raportu cu deosebire cele din Sibiu, Brasiovu, Desiu, Clusiu, Sebesiu, Abrudu, Dev'a, Alb'a-Iuli'a, Simleu si cá nou constituite cele din Muresiu-Osiorheiu si Reghinu. Activitatea loru s'a intinsu cu deosebire asupr'a incasarii taxelor, asupr'a promovarii si imbratsiarii meseriiloru si a cultivarii pomiloru, asupr'a infintiarrii de biblioteci populare si asupr'a respândirii de cunoscatie folositóre in poporu prin disertatiuni tiênuté.

Adunarea a urmaritu cu viu interesu raportulu comisiuniloru, cáror'a s'a incredintiatu spre studiare raportulu comitetulu. O discusiune s'a incinsu numai asupr'a ajutorarii scóleloru populare si asupr'a scólei superióre de fetitie; acésta discusiune a intretinutu-o prin discursurile loru prea interesante domni: George Baritiu, Gavriulu Manu (Desiu), Partenie Cosm'a (Sibiu), Andreiu Medanu (Siomcut'a), raportorii comisiuniloru si functionarii comitetulu.

Condolentia pentru membrii, ce au repausatu, adunarea a exprimat-o prin sculare.

Pentru repausarea membrulu comitetulu, Visariou Romanu, comitetulu se exprime familiei defunctulu regretulu adunarii; in locul vacantu s'a alesu pentru restulu periodulu de trei ani domnulu Zacharia Boiu, asesoru consistorialu in Sibiu.

Adunarea a votatu invetiatorulu Gram'a unu ajutoriu de 50 fl. si a datu plenitudinea comitetulu a spesá si cele 200 fl. crutiate in favorulu scóleloru populare; a primitu in fine a se transpune comitetulu parerile

d-lui prof. Borgovanu si ale comisiunii la statulu de organizare alu scolei de fetitie.

Comisiunea pentru inscriere de membrii noi f-si ascerne raportulu seu finalu, din care resulta, ca a incasatu sum'a de 1416 fl. 25 cr. d-lu Dr. Vasile Lucaci, fostu profesoru la gimnasiulu din Satmaru, acum parochu in Laczalu, s'a insinuat ca membru fundatoru (200 fl.), ca membrii pe vietia (100 fl.) s'a inscris domnii: Ioanu F. Negrutiu, canonicu in Blasiu, Vasile Popu, canonicu in Gherl'a, Stefanu Câmpianu proto-popu in Ibasfaleu, Ioanu F. Negrutiu, profesoru in Blasiu, Emilu F. Negrutiu medicinu in Clusiu, I. Quintescu, profesoru in Bucuresci, Eremi'a Popu, Ioanu N. Grossu, George Eremi'a toti trei proprietari din Satulungu (lânga Brasiovu).

Dupa-ce se decide, ca adunarea urmatoare se se tiêna in orasiulu Alb'a-Iuli'a, vice-presedintele societati incheie adunarea multumindu tuturoru, cu deosebire Româniloru din Gherl'a, pentru ostenelele aduse. D-lu avocatulu Steti u din Gherl'a multumesce pentru onorea ce au avutu-o Gherlenii tiênându-se adunarea aici.

31 Augustu n. Eri dupa inchierea adunarii d-lu Niculae F. Negrutiu, a datu unu prândiu la care au participatu 140 persoane, domni si domne. N'am trebuintia a mai laudá amabilitatea acestui barbatu, ca-cu chiar' din rapórtele, ce v'amu trimisu despre decursulu festivitatiloru romane de aici, este evidentu ca totu arangementulu si splendorea loru suntu legate de numele d-lui Negrutiu. De sine se intielege ca la mas'a ospitala a d-lui Negrutiu a cursu toaste si seriose si glumetie. Toastantii caror'a la banchetu li s'a pusu lacatu la gura, si-au desvoltatu aici liberu art'a loru oratorica.

Balulu.

Balulu ce se anuntiasc de comitetu pe optu ore sér'a in sala spatiosa a redutei, aveá se incheie festivitatile. Inca precându inserá se sêmntia in stradele liniscite ale orasiului armenescu, ca are se se petreca in noptea acést'a cev'a extraordinaru. Trasurile zurzuiá pe pardosala altcumu vrednica si de unu orasiu mai mare. Inaintea portalului redutei unu publicu curiosu facuse spaliru. Cându amu intratu in sala de jocu pe la 9 ore sér'a, ea erá dejá indesuita de publicu. Dame in toileta de matasa cu trenuri variáu cu Românce in dragalasiulu costumu nationalu in totu felulu de compositiuni; cáutamu unu locu de unde asiú pute privi in linisce publiculu, inse indesuia'á erá asiá de mare, incátu, intratu odata in valurile masei, ce se mişcă nu mai erái stâpenu preste directiunea mersului. Joculu nu incepuse inca, ce va fi cându acést'a massa electrisata prin musica va incepe a se invêrti dupa tactu! Caldura inca erá enorma — toti, si ne jucătorii trebuia se-si elupte placerea in sudorea feçiei loru. Sala de jocu are mai multe odai mari laterale pentru bufeti si restauratiune, cari in curându incepeáu si ele a se impopula de publicu dedatu de o clima mai recoroasa. — Dar' din cându in cându se retacea câte o pareche jucătoare si in aceste localitati si se invêrtia pe spatiulu liberu îngustu, care inse totu erá mai largu decâtu acel'a, ce erá mesuratu ei in sala de jocu. Nu me indoiescu de locu despre afirmarea Gherleniloru, ca asiá unu balu cercetat si frumosu n'a mai vediatu orasiulu Gherl'a. La cuadrilu se formase colonele preste latimea salei, treceáu prin usi'a unei sale alaturi, si 20 minute i-a trebuitu pana-ce a terminatu unu balancé mare.

Dupa paus'a mare care numai dupa o ora a inceputu, unu grupu de tineri voinici, imbracati in haine frumoşe tieranesci cu caciul'a in capu si cu bastone a mêná au jucatú „calusierii“. Din tote partile curgeá publiculu in sala de jocu si a formatu unu cercu in giurulu calusieriloru. Acum'a se vedé ce multime de omu este adunata la acestu balu: calusierii formáu numai unu cercu micu in midiloculu salei si in jurulu loru steteáu capu la capu privitorii pana in pareti. Acestu jocu bine executatu a produsu unu entusiasmu si o insulfetire extraordinara intre privitori: aplausele si strigarile „se traiésca“ pareáu a nu mai avé sfirsitu. Dupa pauza joculu s'a continuatu pana in di. *)

Déca resumamu impresiunile ce amu primitu cu ocaziunea acestoru festivitati, trebue se marturisimu ca adunarea din Gherl'a a fostu un'a din cele mai frumoşe si mai inbucuratoare ce amu avutu noi Romanii. Atátu decursulu festivitatiloru, câtu si decursulu siedintiloru adunarii n'a fostu conturbatu nici prin unu singuru tonu discordantu. Din nici o parte nu se audia vre-o nemulţimire: in tote partile vedeam numai multumire si bucurie. Siedintiele adunarii eráu impunătoare prin seriozitatea, cu care s'au purtatú discusiunile: de astadata a lipsitu — o inregistramu cu bucurie — acea mânca-rime de vorba, care da discusiuniloru unu timbru forte secu si de multe ori nedemnu unei adunari de ómeni seriosi si intiepti. Zelulu, cu care a cuprinsu tiênutulu Gherlei adunarea in midiloculu seu, se manifesta in suma insemnata de bani, ce a incursu pentru inscrerii nóue de membri si in participarea mare la festivitatile nationale. O parte insemnata a reusitiei splendide a acestoru festivitati este a se pune in contulu harnicie si activitatii neobosite a comitetului arangiatoriu. Multe suntu de facutu, multe si varii suntu de dispusu, pentru-cá óspetii se gasésca si in cuartire, si in adunare, si la concertu, si la banchetu, si la balu tote spre multumirea fie-cáruia; pana-ce óspetii gustáu din placurile oferite, membrii comitetului arangiatoriu trebuia se alerge, unulu intr'o parte altulu intr'alt'a, fie di, fie nópte pentru a pregati cele necesare pentru festivitatea urmatoare. . . Suntem dar' indoitu multiemitori acestui comitetu si cu deosebire d-lui N. F. Negrutiu pentru fatigele d-loru puse in serviciulu causei nationale.

*) „Gazeta Transilvaniei“ ast'felu descrie acestu balu: — Rari voru fi si balurile cercetate de unu publicu asiá numerosu si alesu ca celu intrunitu in sala frumosu decorata a otelului Corón'a in asta séra. Inca pe la 8 1/2 ore intrég'a sala de dantiu precumu si salele laterale gemeáu de publiculu numerosu. — Petrecerea a fostu forte animata des' sala erá îngusta si in deosebi caldura enorma; imbulzél'a mare impededá dantiulu in regula alu rotundelor, ér' la Quadrile si Romane totu spatiulu din sala mare si sala laterala eráu ocupate de dantiatorii postati in 4—6 colone in numeru de peste 200 parchi. Cu tote acestea fie-care si-a petrecutu escelentu. Câte inimi tinere nu se voru fi umplutu de sêmntiminte nóue? câte ochi atragatori voru fi petrunchi si magnetisatu? La câte le va fi parutu prea scurta nópte si ar' fi doritu se nu se mai sférsiésca? Nu o potu hotari, dar' numerulu acestor'a de siguru va fi fostu mare. Tineri plini de vietia si gingasie domnióre de nu putei decide care e mai frumoşa, care posede mai multe gratii si care e mai placuta ca cealalta, se preumbláu in viua conversatia prin salele hotelului, ér' cându music'a cântá pentru dantiu, toti se aruncáu cu o deosebita placere in valurile lui. O privelisce acés'a, ce trebuia se invéselésca inim'a fie-cáruia. — Costumele nationale au fostu forte bine reprezentate tote porturile romanesci dupa tíera si tiênutu s'au potutu vedé la acestu balu. — — Dupa finirea petrecerei fie-care s'a departatu deplinu multiemitu si au o suveniru placuta

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu in Ghrl'a.